

„Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának
kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása
a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával”

A nemi sztereotípiák szerepe a betegséggel kapcsolatos reprezentációk és a viselkedés alakulásában

Csabai Márta
SZTE Pszichológiai Intézet

**„NŐK – EGÉSZSÉG, CSALÁD ÉS MUNKA”
HALLGATÓI KONFERENCIA**

Dr. Szél Éva Emléknep - Szeged, 2013. április 25.

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 projekt

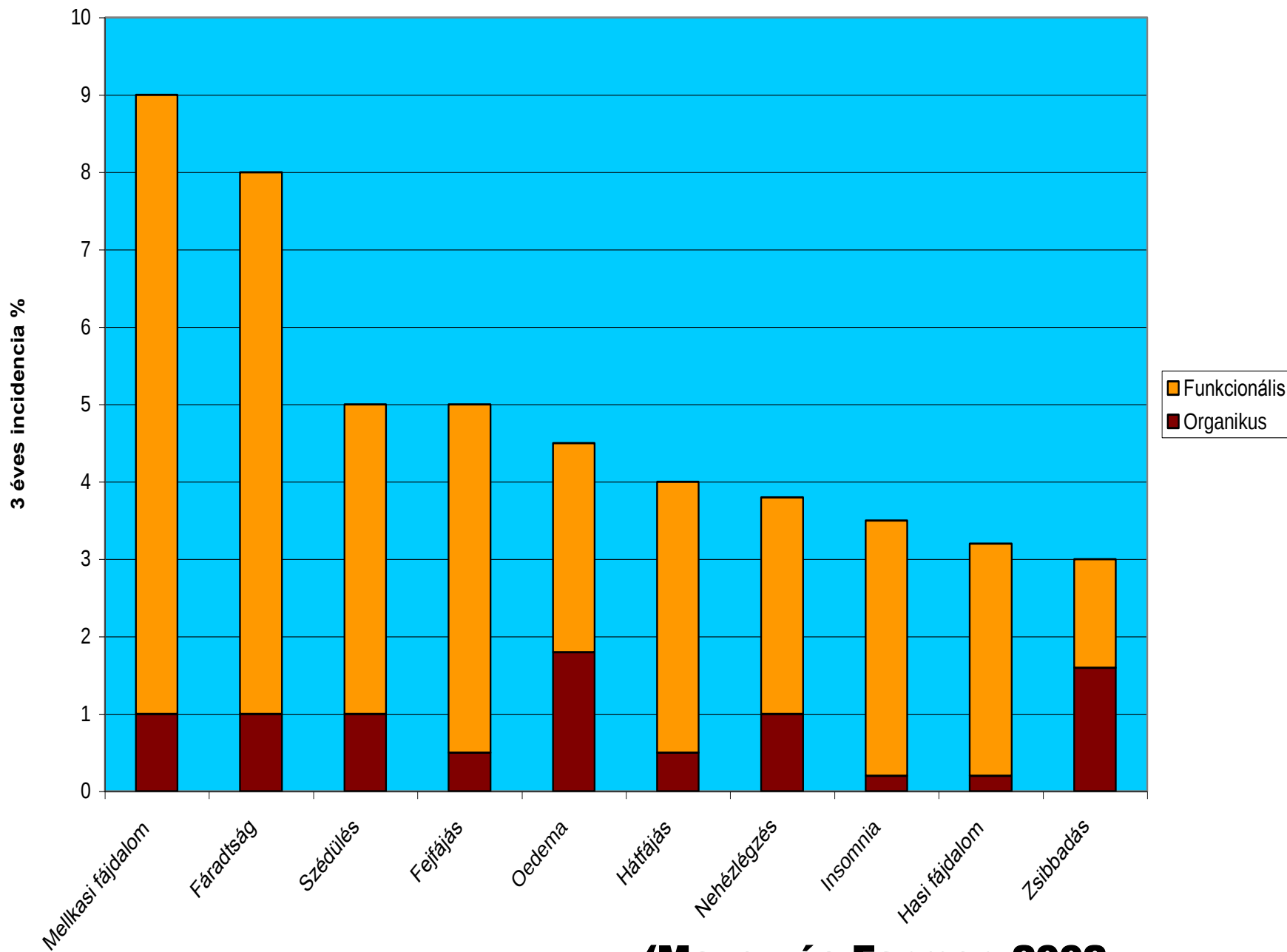
Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai
Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Férfiak	N	%	Nők	N	%
Fáradtság	598	36,9	Fáradtság	1491	61,1
Hátfájás	385	23,7	Hátfájás	828	33,9
Köhögés	365	22,5	Fejfájás	746	30,6
Izommerevség	365	22,5	Izom- merevség	669	27,4
Izomfájdalom	347	21,4	Izom- fájdalom	617	25,3
Orrdugulás	336	20,7	Álmatlanság	547	22,4
Nátha	302	18,6	Merev ízületek	518	21,2
Fejfájás	280	17,3	Nyomás a fejben	501	20,5
Felfúvódás	273	16,8	Köhögés	499	20,4
Fülzúgás	257	15,8	Ízületi fájdalom	493	20,2

(Gijsberg van Vijk, 1999)

**(Mayou és Farmer, 2002.
ábra: Pilling és Cserhádi, 2004)**

Orvosilag nem magyarázott tünetek nőknél és férfiaknál

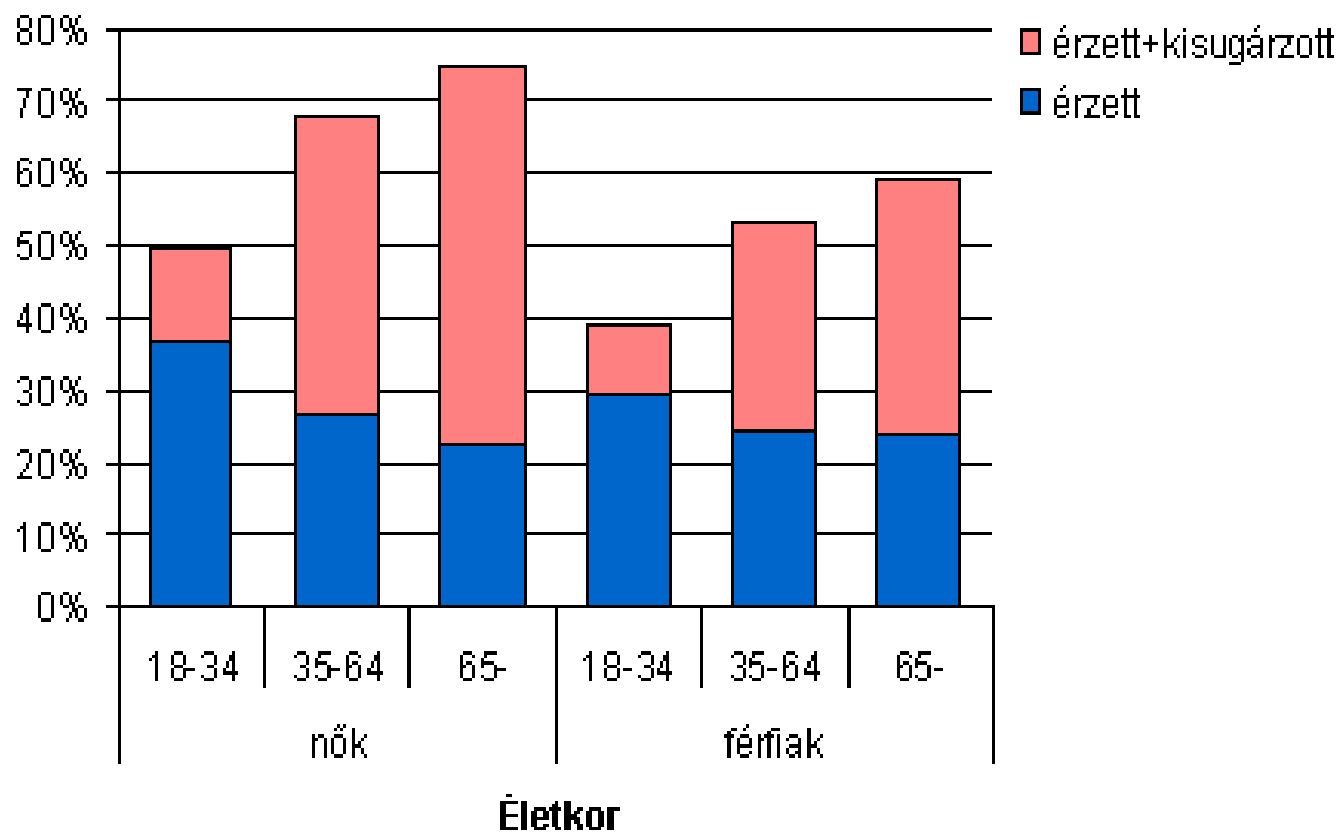
► **nem biológiai okokkal
magyarázható a különbség**

**Hanem a tünetészlelés és a coping nemi
különbségeivel**

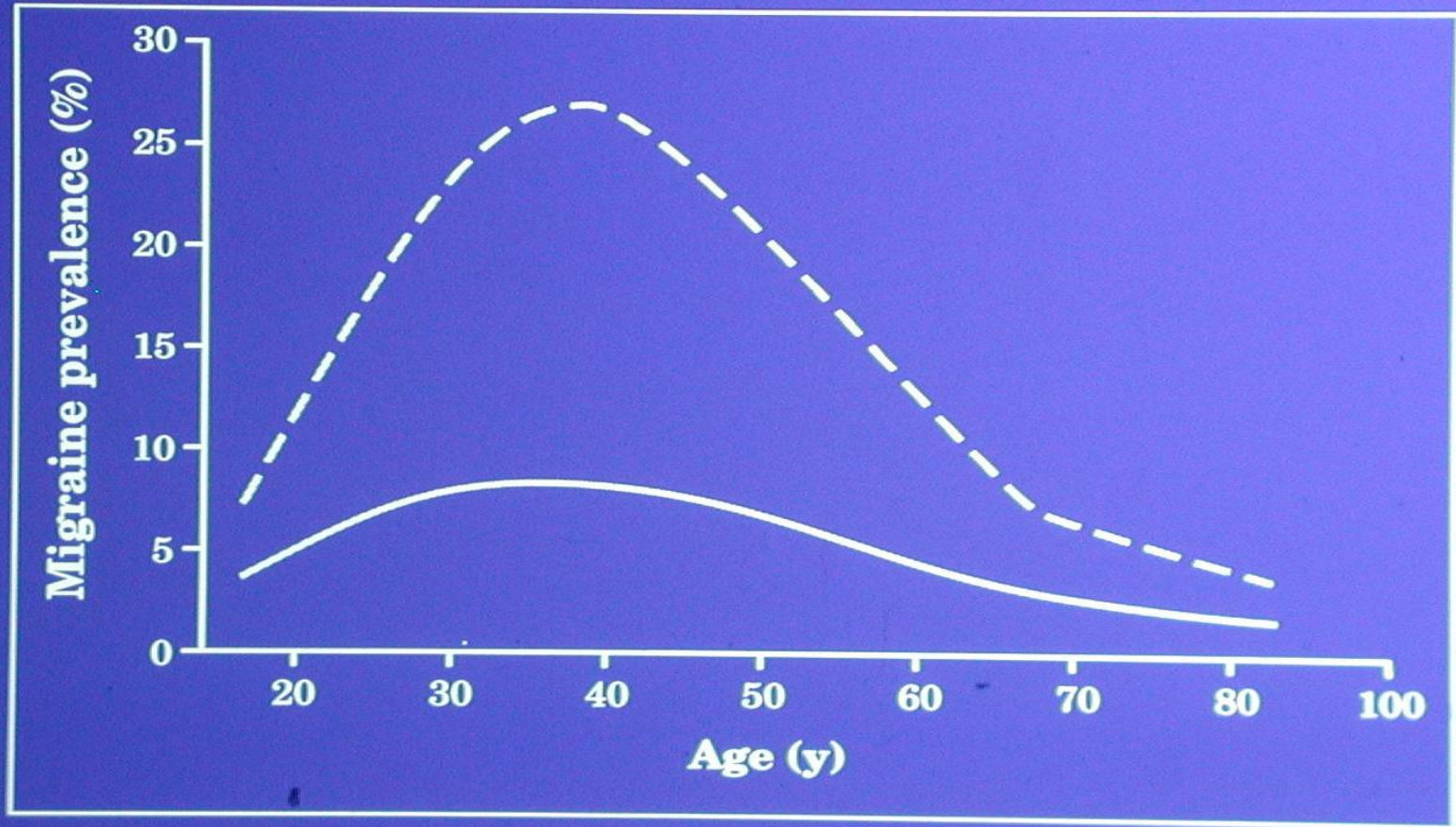
Gallup, 2000 vizsgálat

Gerincfájdalom

Migrén előfordulása nők és férfiak között

(Stewart et al, 1994)

Ki az egészségesebb?

- ▶ **a nők gyakrabban szenvednek depressziótól és kisebb szomatikus panaszoktól**
- ▶ **a férfiaknak “komolyabb” betegségeik vannak**
- ▶ **a férfiak tovább egészségeseek, de súlyosabb betegségektől szenvednek az életkor előrehaladtával**

(Verbrugge, 1989, Ross and Bird, 1994)

Nemi sztereotípiák elemzése

(Csörsz et al, 2010, 2013)

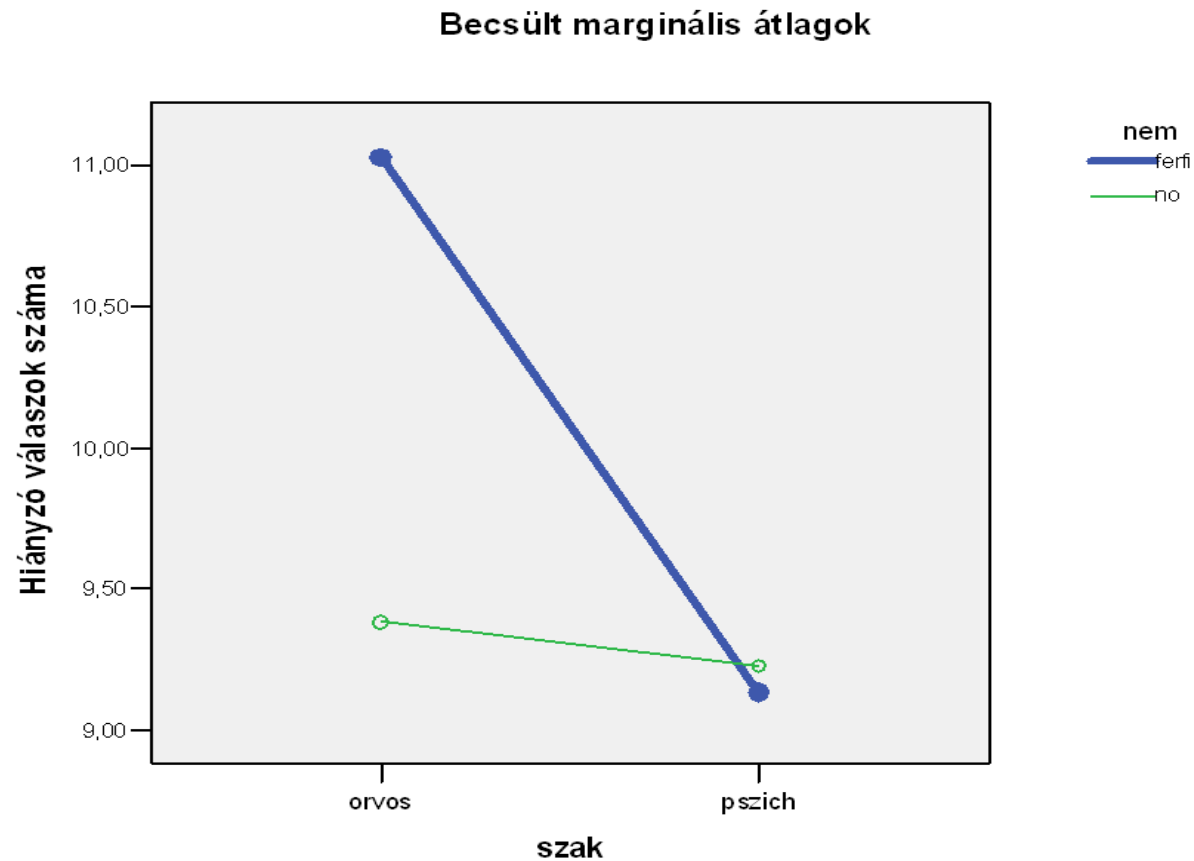
Nagy Lajos: *A beteg* (1933)

**23 tételes, nyitott kérdéseket tartalmazó
kérdőív**

- 182: női főszereplő; 130 : férfi főszereplő**
- 189 I. és III. éves orvostanhallgató (DE)**
- 123 I. és III. éves pszichológushallgató (SZTE)**

A hiányzó válaszok száma a válaszadó szakja és neme szerint

(n=313) (p=0,005)

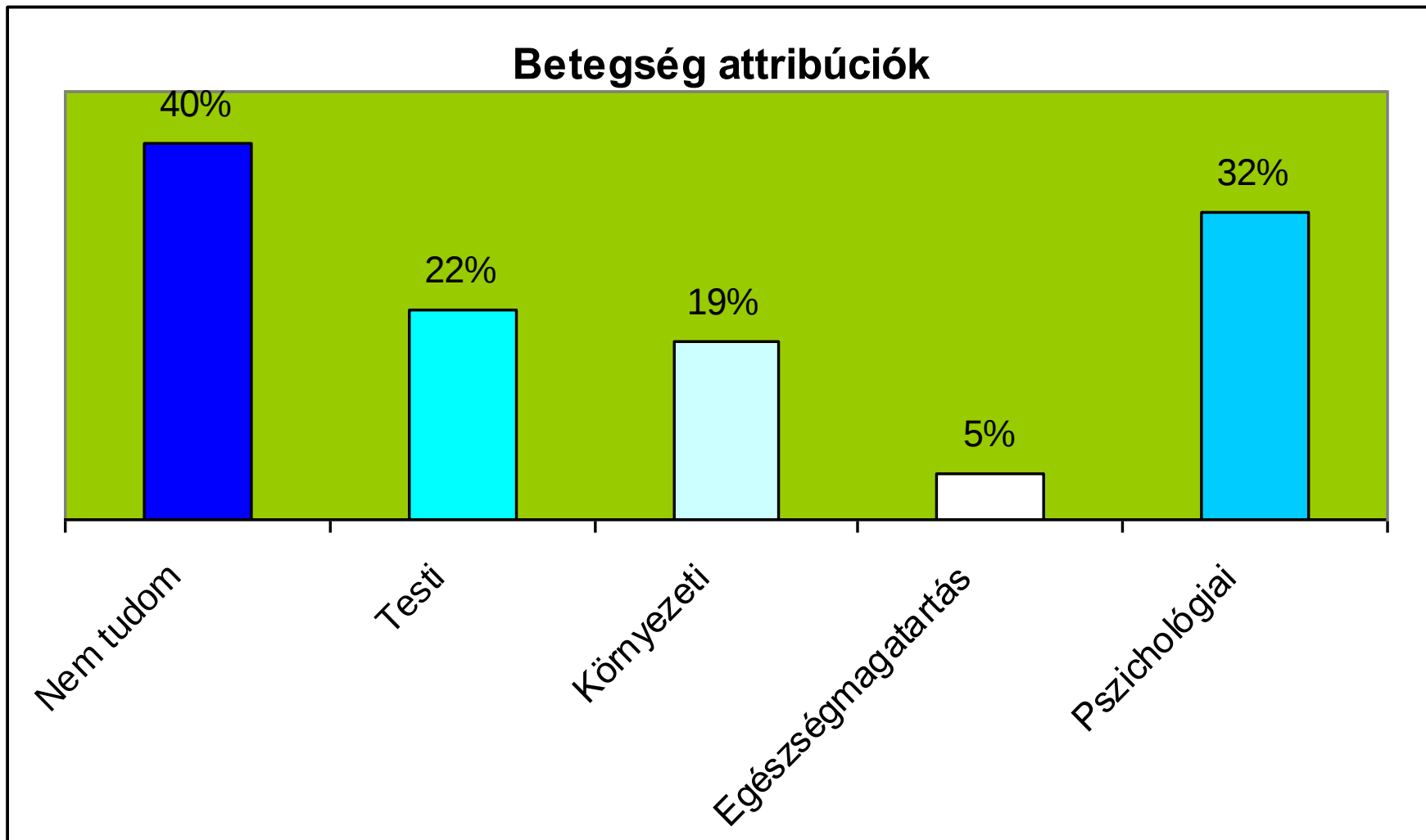
A kórházba kerülést megelőző események a beteg nemétől függően ($p < 0,001$)

		MEGELŐZŐ ESEMÉNYEK					
		Nincs rá utalás		Konkrét fizikai panaszok		Sűrű orvos- látogatás	
		gyakoriság	Sor%	gyakoriság	Sor%	gyakoriság	Sor%
A beteg neme	férfi	90	69,2%	36	27,7%	4	3,1%
	nő	67	36,6%	96	52,5%	20	10,9%

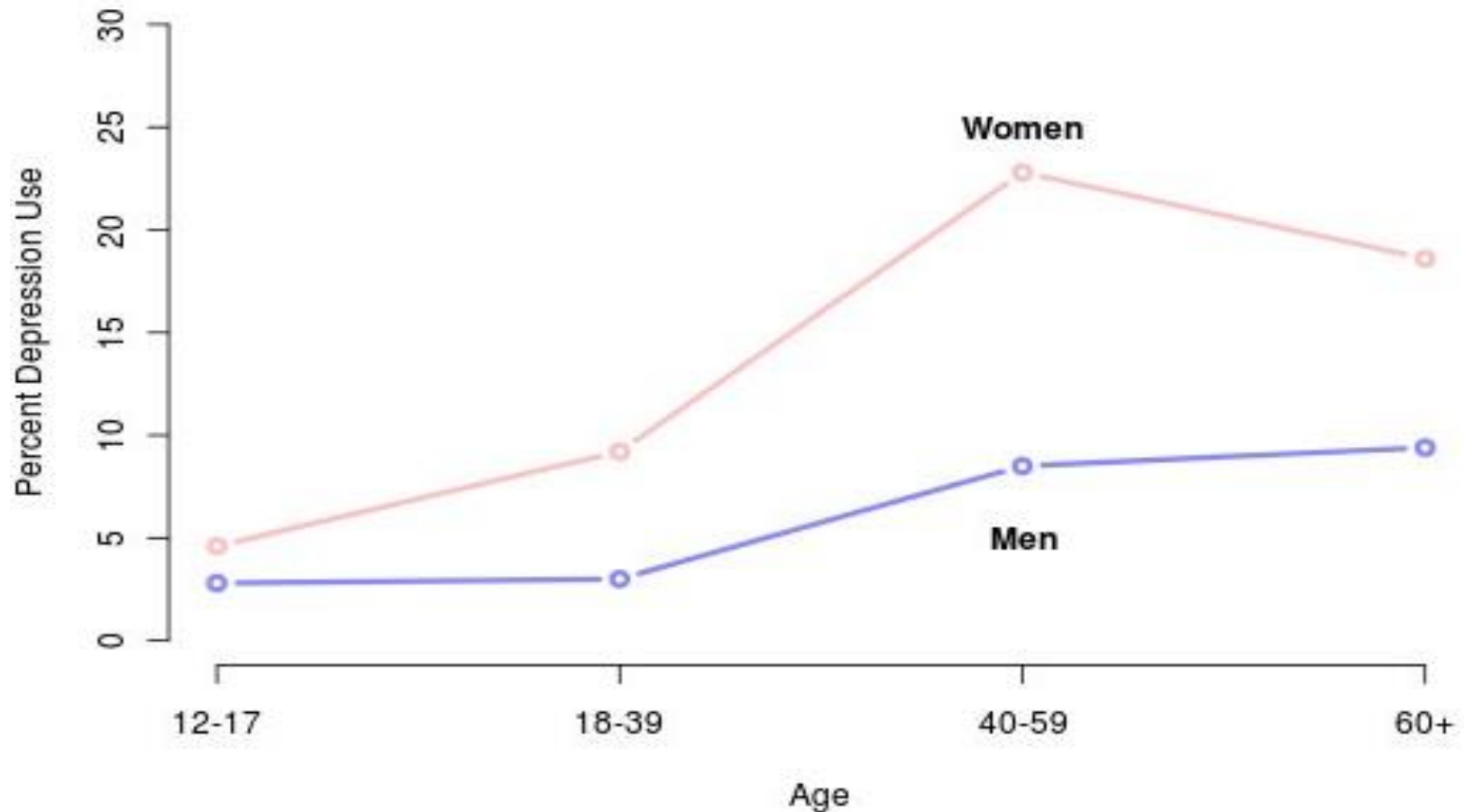
Legfontosabb eredmények

- ♠ A **nőbeteg jellemzése részletesebb és érzékletesebb** (női főszereplő: 108 szó/kérdőív; férfi főszereplő: 53,2 szó/kérdőív)
- ♠ A **férfibeteg jellemzése egysíkúbb**, tüneteit **munkahelyi stresszel és rizikóviselkedéssel** magyarázzák
- ♠ A **nő** betegségének etiológiája: **kapcsolati problémák, depresszió**
- ♠ **Szomatizációs stílus** tulajdonítása a nőknek
- ♠ Pszichológus-és orvostanhallgatók tünetértelmezésében egyaránt **pszichoszomatikus etiológia** dominál

Emlőrákkal operált nők betegség-attribúciói (Látos, Kriston, Csabai, 2013)

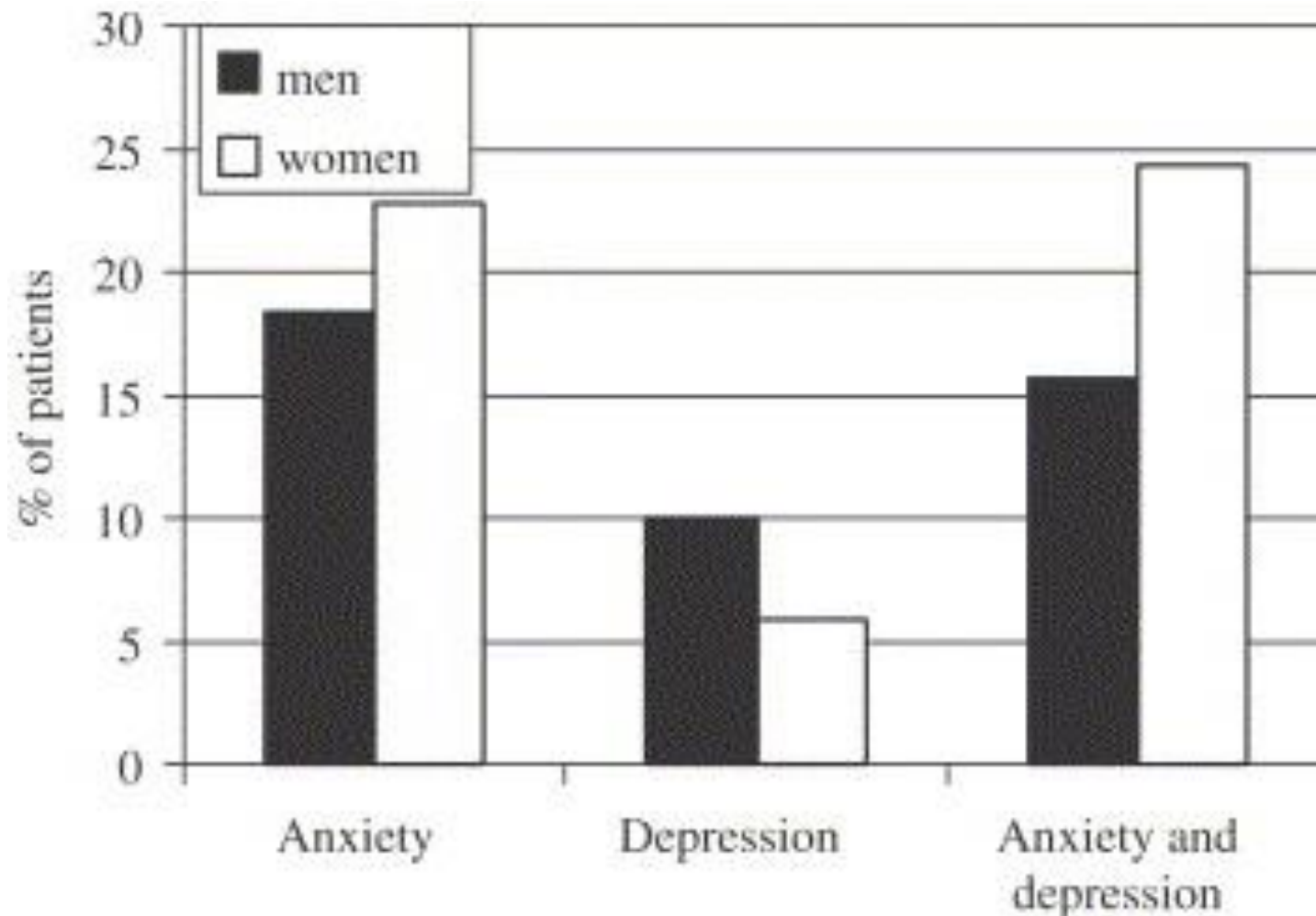

Antidepresszánsok használata (Briggs, 2008)

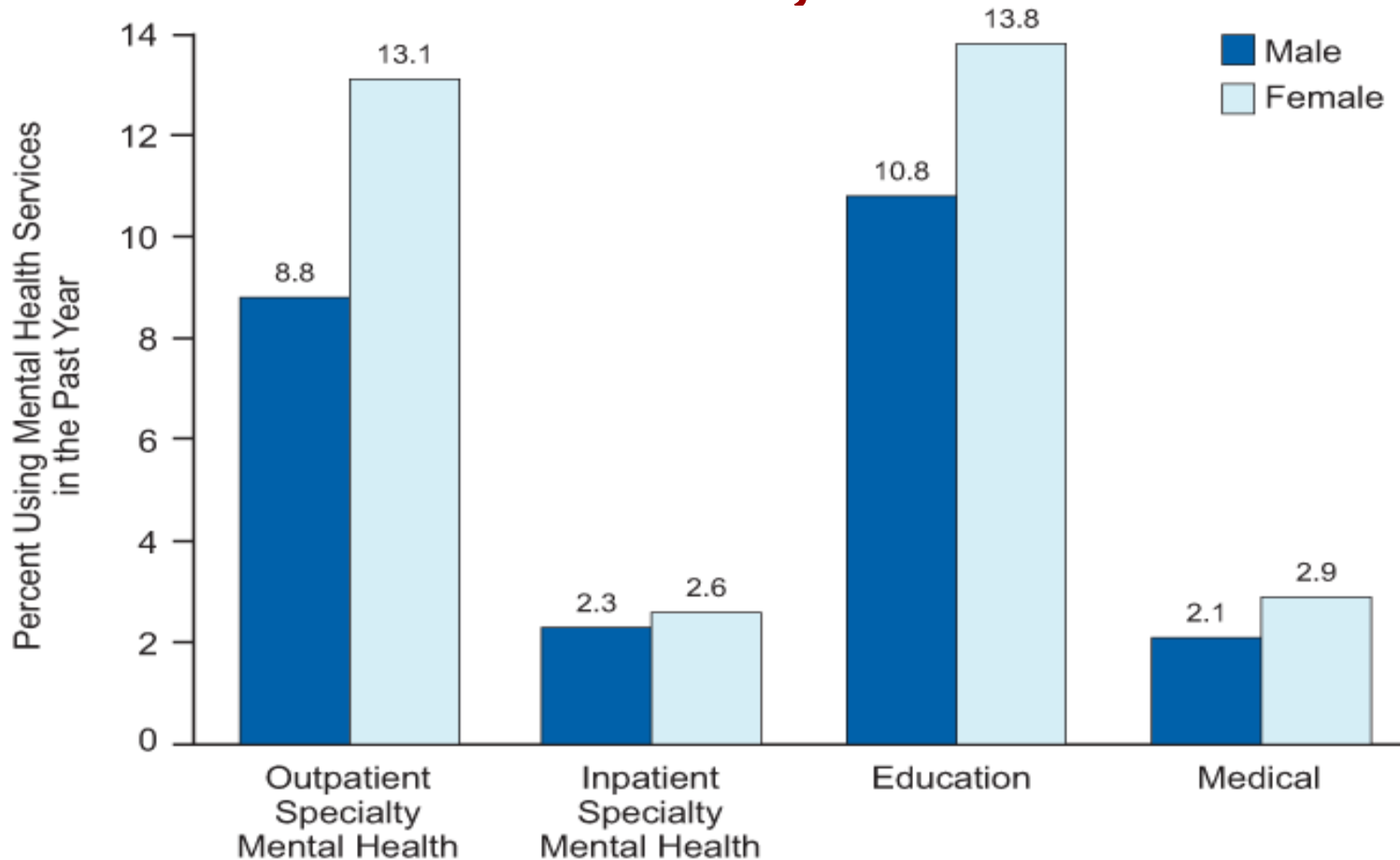

Szorongás és depresszió nemi különbségei

Gudmundsson et al, 2012

Mentálhigiénés szolgáltatások igénybevétele 2010, USA

Különbségek a tünetek bemutatásában

- ▶ **Férfiak kevésbé panszkodnak.**
- ▶ **Kevesebb az érzelmi tartalom a férfi beteg esetén a gyógyító kommunikációban.**
- ▶ **Ritkábban írnak nekik elő nyugtatókat, szorongáscsökkentő és antidepresszáns szereket (Lee and Owens 2002).**

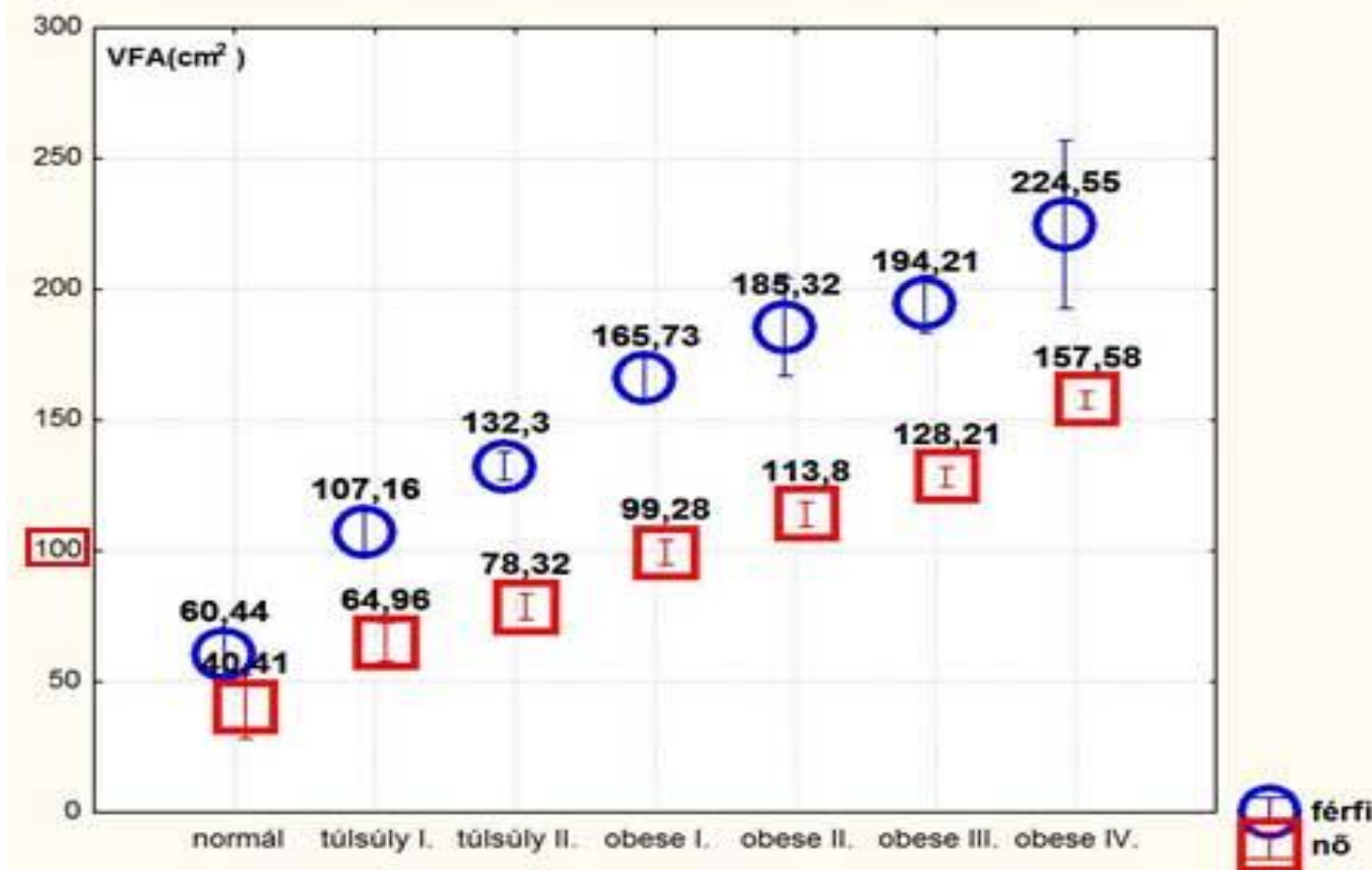
Férfiak egészségviselkedése

- ▶ **férfiak ritkábban veszik igénybe az egészségügyi szolgáltatásokat**
- ▶ **később észlelik a betegségek tüneteit**
- ▶ **kevésbé foglalkoznak a prevencióval, pl. kevésbé törődnek a testsúlyukkal**

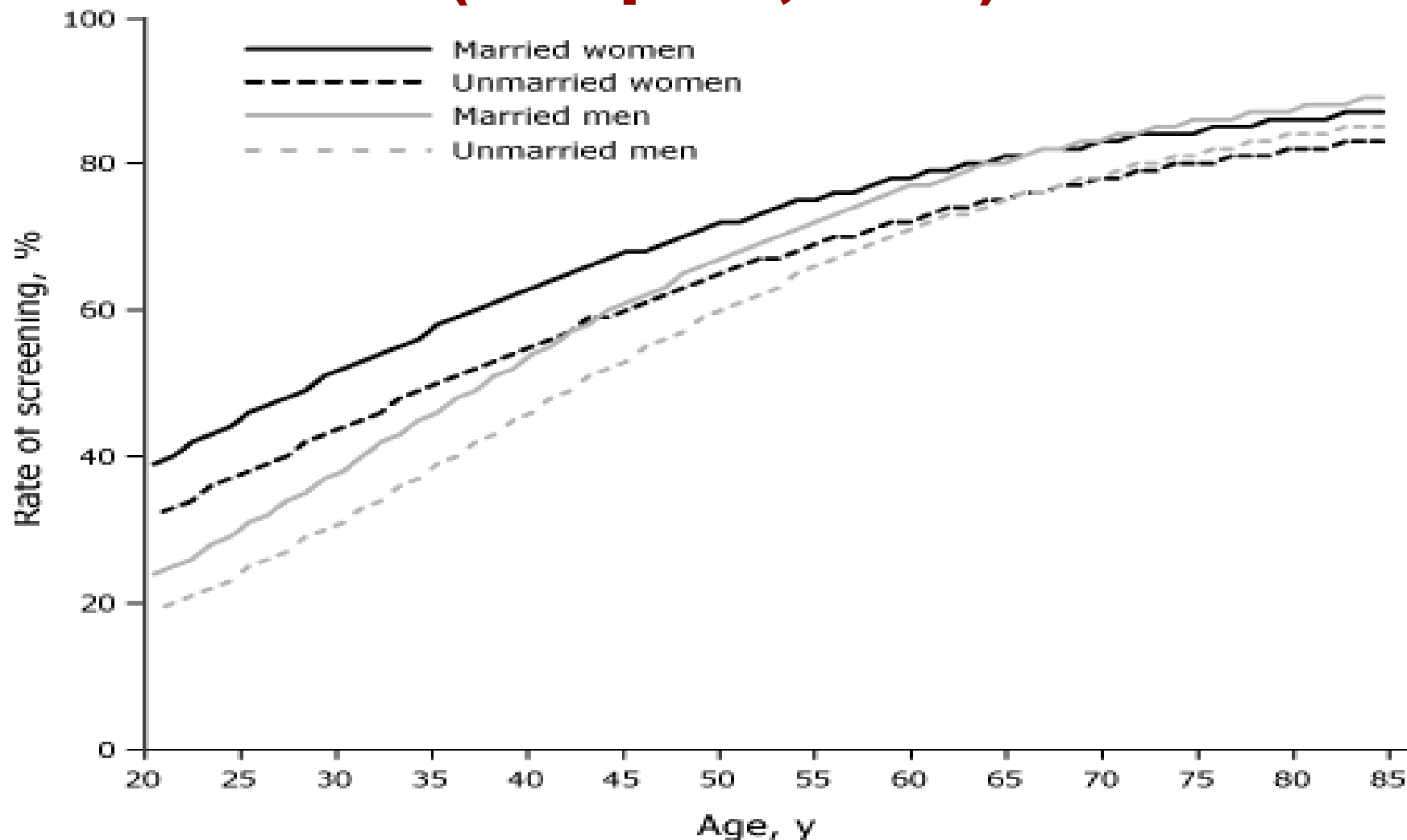
(Gijssbers van Wijk et al, 1999).

Testzsír összehasonlítás

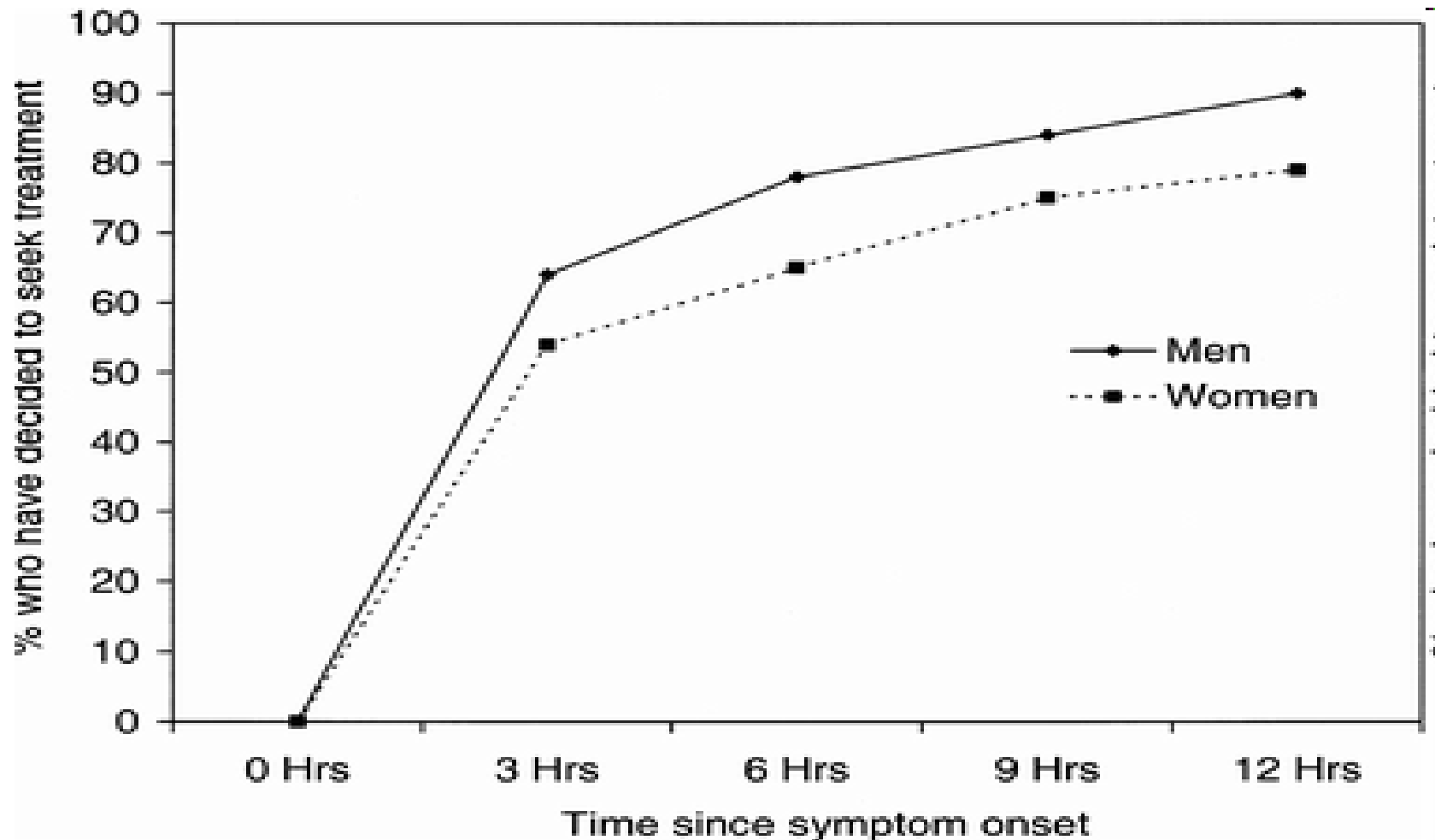
Nyugat-Magyarországi Egyetem kutatói, 2008-2012,
11400 fős mintán

Koleszterin szűrésen való részvétel különbségei (Stimpson, 2009)

Szívpanaszokkal való orvoshoz fordulás (Martin et al, 2004)

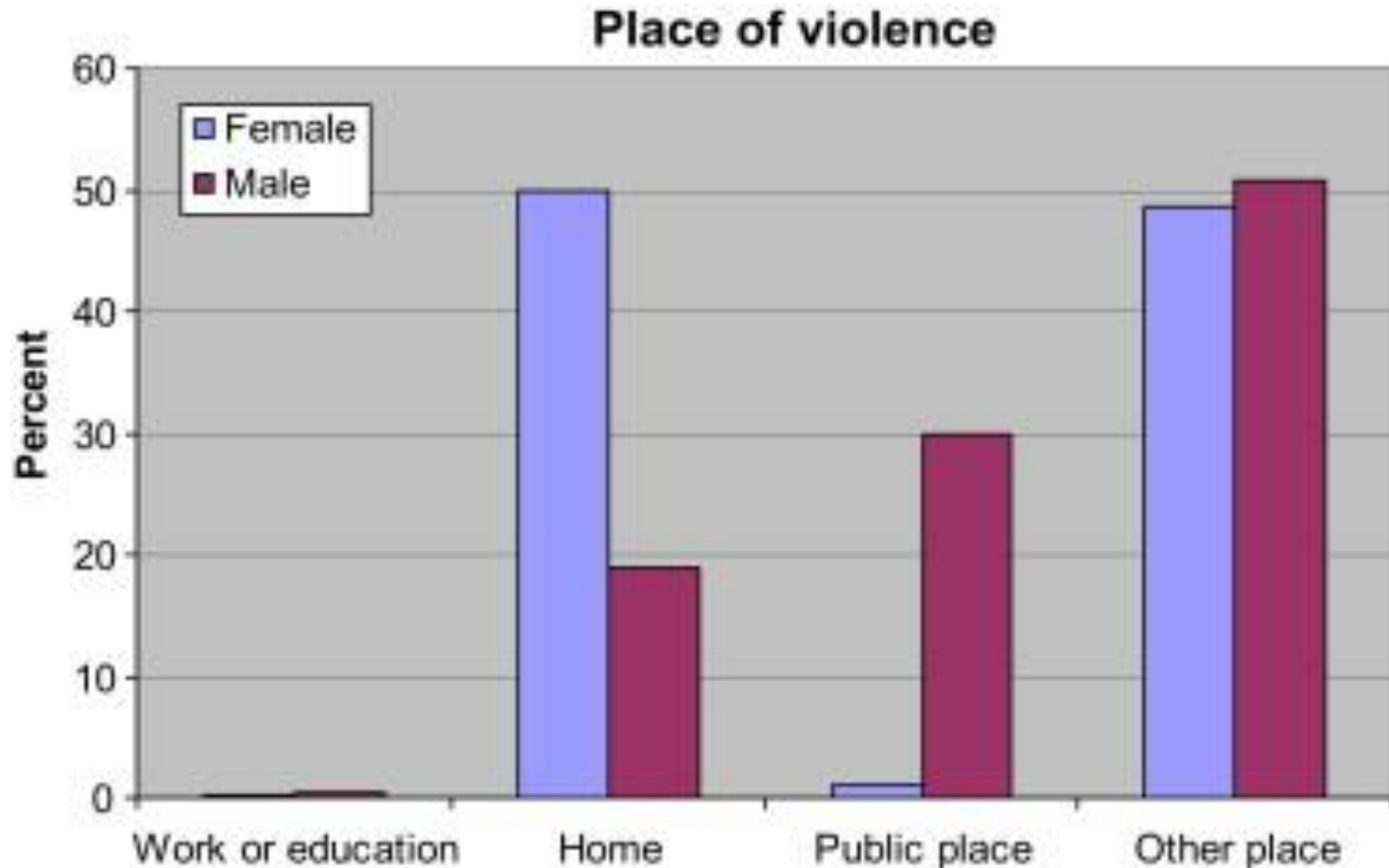
Betegségmagatartás vizsgálata (Fletcher and Higginbotham, 2002)

- ▶ **A nők több társas támaszt vesznek igénybe stressz idején**
- ▶ **gyakrabban fordulnak orvoshoz kisebb problémákkal**
- ▶ **kevésbé zavarja őket, ha kevesebb kontrolljuk van**

Sztereotípiák hatása a „férfias” viselkedéssel kapcsolatban

- ▶ **A férfiak háromszor annyi balesetet szenvednek;**
- ▶ **munkahelyi és közlekedési balesetek,**
 - **Erőszakos cselekmények (Doyal 2001).**
 - **Gyerekkorban is kétszer annyi fiú szenved halálos balesetet, mint lány (Lam et al 1999).**

Erőszakot elszenvedett nők és férfiak (Oloffson et al, 2012)

Nők és férfiak a terápiás kapcsolatban

Ugyanazon diagnózisú és tátusú férfiaknak a nővérek

- ▶ **több fájdalomcsillapítót és érzelmi támogatást adtak, mint a nőknek (McDonald and Bridge, 1991).**

Férfiak több posztoperatív fájdalomcsillapítót kaptak.

	Férfi páciens "problémamentes"	Nő páciens "követelő"
Időigény	Kevés	Sok
Kommunikáció	Konkrét, világos	Zavaros, bizonytalan, körülményes
Kontroll és hatalom	Átadja a kontrollt Keveset kérdez Egy dologra koncentrálni	Felügyelni akar Sok/ismételt információt kér Aggódik a jövő miatt

Köszönöm a figyelmet!

csabaimarta.1@gmail.com